

ZAPOMÍNANÉ PROSTORY K RODINNÉMU DOMU PATŘÍ TAKÉ

Jako architekta mě občas překvapí, jak si klient vysnívá svůj nový domov v budoucím rodinném domku. Když jej požádám, aby sepsal svou představu v členění na jednotlivé místnosti s jejich plošnými výměrami, vypíše většinou obývací pokoj s kuchyní, ložnice, nějaké dětské pokoje, koupelnu a garáž. Muž pak dodá, že ta by měla být větší, aby se mu tam vešel ponk a zimní gumy. Manželka se následně rozpomene na šatnu... Děti připomenou tatínkovi, že chtěl pracovnu, kam by si mohly chodit hrát na počítači tu senzační novou hru *Ocelový žoldák a Superdrtič* a stahovat si muziku z internetu... Na chodby nevzpomene nikdy nikdo. Také prádelna, zadní vstup a technologická místnost bývají v nemilosti. „*A kde budu vlastně sušit prádlo?*“, ptává se paní příštího domu až úplně nakonec, zeptá-li se vůbec.

Dobrý dům s kvalitním dispozičním řešením v sobě zahrnuje jednotu obytných a provozních funkcí. Podceňovat „všední“ rutinu péče o tělesnou očistu, o ukládání věcí a ošacení, o praní, sušení a žehlení prádla, o skladování potravin, o uložení úklidových prostředků a pomůcek, o nakládání s pracovními oděvy a obuví, o mytí domácích mazlíčků či o vytápění a skladování otopu - to vše se může opravdu vymstít a otravovat pohodu v novém rodinném domku měrou neočekávanou.

Ale pojďme se podívat a projdeme si tyhle popelky pěkně jednu po druhé. Hned před vstupem narazíme na takovou místnost - nemístnost, říká se jí *závětrí*. Víím, kolik sněhu dokáže za noc takový menší uragánek na sv. Lucii navát za dveře i v našich takzvaně mírných poměrech. Rozhodně tolik, že řeči o oteplování matičky mi ráno, které vítám s hrablem v rukách, přijdou hodně nepřipadné. Víím, jak nepříjemné je hledat klíče po kapsách před nechráněnými dveřmi, když je na programu studený podzimní déšť (pro čtenáře z Brna: zářijová regna, že vám zmokne celá řepa, sandál, čočmeny, šolna i pedy, když naklapete před dveře a mózujete klíče...). Mám rád kryté vstupy za větrem už proto, že si víím rady, kudy do domu vstoupit. Funkcionalistické pásy skla i vstupy příliš holé a triviální znejistují: vede tudy dovnitř opravdu ta správná cesta? Nebuším na zimní zahradu či snad u dveří do kotelny? Závětrí má vstup rámovat jednoznačně a kryt jej co možná nejsrdnatěji před veškerými druhy čertích ženiteb pro ty chvílky, než nám přijde zvnitřku někdo otevřít. Ne, není to ještě stav, kdy nás dům vezme do své náruče, ale už ji alespoň vidíme: jak záňadří v dekoltu. Nemám rád domy bez záňadří ...

Dveře zaklaply a my se ocitáme v *zádveří*. V českých domech jsou tu většinou cítit skladované boty, dál se u nás bez přezutí přece nesmí. Do té doby, než si budeme moci dovolit paní na úklid alespoň třikrát

týdně, moc pléduji za to, abychom boty nechávali za přilehlými dveřmi do *komory*, nejlépe s podlahovým vytápěním a dobrou ventilací, aby měly šanci do druhého dne uschnout. V amerických sitkomech vidáváme většinou interiéry obytné haly s kuchyní a jídelním stolem, odkud vedou schody do ložnicového patra a kam ústí i hlavní vstupní dveře - bez zádveří. Na sever od třicáté rovnoběžky (Káhira - Dillí - New Orleans) považují vynechání tohoto vstupního filtru za stejný prohřešek, jako ševrolet se spotřebou 120 l na 100 mil. Řeč je ale o zádveří, kde se dá alespoň rozpažit a bez potíží si svléknout převlečník či obout rajtky, nikoli o koutku rozměrů sprchové kóje ! Mějme vždycky na paměti, že zádveří je koneckonců to první, co návštěva z našeho domu uvidí.

Sousední komora nemusí být velká, ale měla by být přehledně organizovaná a obsahovat jen to, co jsme se do ní původně rozhodli ukládat, tzn. především obuv. Pokud se časem stane její obsah nepřehlednou zmetí věcí zcela neuvěřitelných (u jednoho z pochopitelných důvodů nejmenovaného kolegy jsem viděl v komoře dětský kočárek s malou vaničkou a asi třemi umělohmotnými nočníky s kytičkami, ačkoli jeho nejmladší syn právě maturoval), může se stát, že se působením neměnného přírodního principu boty stejně do zádveří vevalí jak vanová plastová kačenka, vytlačená nad hladinu podle zákona Archimédova.

Technická místnost, prádelna, sušárna či zadní vstup - to bývají názvy pro místnost, na kterou se často zapomíná. Mnozí argumentují: elektrokotel zavěším na stěnu v koupelně, bojler umístím do komory, pračka může být součástí kuchyňské linky a sušárnu nepotřebuji, koupil jsem totiž manželce sušičku. Neříkám, že to takhle nějak nejde, ale mám mnohem raději jednu místnost, kam lze všechny tyto pomocníky soustředit. A přidat hlavní regulaci otopného systému, výlevku, pohotovostní WC, centrální vysavač, regály na úklidové prostředky, namáčecí vanu, popř. i třeba mrazák nebo zásobník na vodu, bednu s dřevem do krbu a alespoň dvě krabice na separovaný sběr - papír a plasty, kontejnery na špinavé prádlo a kbelík na mytí podlahy, mop a koště, pár šňůr na prádlo a věšáků na pracovní oblečení atd. V domě jinak nablýskaném je takovýhle azyl k nezaplacení, to mi věřte. Nemuset se zouvat, když při práci venku na zahradě člověk pocítí naléhavou nutnost poněkud aretovat své útroby - to pokládám za velké vítězství ducha nad hmotou. Domy, kde lze sociálního zařízení dosáhnout jen přes nablýskanou halu či dokonce přes obývací pokoj dveřmi na terasu, považuji za malé teroristy. Teror totiž nemusí nutně znamenat jen šíleného alkajdistického hašašina, opásaného semtexovými náložemi, kdepak. Zním dost domácností, kde znepríjemňuje život třeba teror prezouvací, diktát nablýskaných

kachlíčků či oktroj věčného obcházení domu. A povím vám, jsou to všechno pěkní arciloupežníci našeho drahého času.

Halu a chodbu vynechávám, považuji je přes jejich dominantní komunikační smysl za prostory obytné a věnovali jsme se jim už samostatným článkem v minulém roce.

Garáž je také velké téma. Auto v ní moc šťastné nebývá, zajede sem chudák mokré a protože tu vzduch takřka neproudí, zdaleka nedokáže do rána jaksepatří oschnout. A rez, ta potvůrka ryšavá, tu v nerušeném poklidu může provozovat své destruktivní dílo, a to i tehdy, když v garáži autíčku topíme. Výrazně lépe se náš čtyřkolý přítel bude cítit pod krytou pergolou, zato mnohý jeho majitel bude celou noc spát vestoje za záclonou, jen aby jej ostříhal před zavrženíhodnými spády nenechavců, případným pádem meteoritu nebo balíku zmrzlé moče, omylem předčasně vyhozeného z jinak bezchybného letadélka Tvrdíkovy letky.

Garážové svízele jsou ovšem i jiného druhu. Malý pozemek nás často nutí zřídit si garáž v podzemí, kde je jakákoli investice bezmála dvojnásobně dražší než na terénu. Auto potřebuje plošně totéž co běžná manželská ložnice - 18-20 m². A zatímco tedy se svou manželkou usínáte v místnosti, do které jste investovali dobře počítaných 250 tisíc, v suterénní garáži za 400 tisíc chrupe váš Matiz. To se pak nedivte, že na vás každé ráno, jak říká Ivan Mládek, přátelsky vrtí výfukem ! Garáž je také velké lákadlo pro ukládání sofátek po babičce, starších wafek po strejdovi, mopeda, co na něm Kája jezdil za holkama než se oženil, polámaných rybářských prutů, co by se ještě daly slepit, a hrabla na sníh... Postupně si sem najde cestu také pár balíků starých Světů motorů a pár plechovek dávno vyschlých syntetických emailů, dětská autosedačku z roku 1951 a čepice s nápisem Stadion, klec na papouška, co ulétl před deseti léty a vodítko na chudáka Punt'u, co ho trefil šlak při ohňostrojích na počest VŘSR, dvě nefunkční autobaterie a staré mávátko... Kdybychom měli půdu, daly by se všechny tyhle věci snad přestěhovat tam, ale takhle ? Nu, co se dá dělat, auto musí na ulici, stejně mě otravovalo pořád otvírat a zase zavírat ta garážová vrata... A propos - vrata. Velký problém architektury každého rodinného domku. Příliš velká, příliš viditelná, příliš mnoho palubek či k dovršení zlého - plastu, těch obludných bílých umělohmotných kazet či lamel. Brr !

Pár slov zaslouží i *šatna*. V kterémsi filmu pro pamětníky jsem viděl jednu takovou, na kterou se nezapomíná, šatnu pravého anglického gentlemana. Na jednotlivých řadách stojanů visely obleky s příslušnými cedulkami: Cricket, Golf, Country, Evening, Colonial, Wedding a Winter. Velmi praktické a následováníhodné ! Šatnu si zřídíme většinou poblíž ložnice, což nám umožní vystěhovat odsud skříň a manželka

nám bude velmi vděčná, že se jí tam za kuropění neštracháme v prádelníku, hledající trenýrky pro tento den. Může si tak přispat a mít pak hezčí úsměv. Je osvědčené, ústí-li druhé dveře průchozí šatny do koupelny. V šatně je třeba dbát na správné a prostorově ekonomické uložení oděvů a prádla. Dáme-li u košil, svetrů, trik a mikin přednost jejich zavěšení na ramínka před uložením do šuplat, manželka nám poděkuje - nemusí je totiž po vyžehlení skládat. Na prádlo a další věci jsou vymyšleny nejrůznější kontejnery s rafinovanými systémy vyjíždění z řady či vyklápění, není opravdu třeba si nad tím brousit svůj vrozený důvtip.

Na závěr jsem si nechal místnůstku, kterou držím v opravdové lásce - *spíž, spížírnu, špajz, sklad potravin*, zkrátka světlo života každého gurmána (a ovšem i gurmeta !). Pro správného Čecha místnost bezpochyby kultovní! Naložený hermelín, okurky, kompoty, nějaký ten trvanlivý salám, pár klobásek, konzervičky s rybími očky, kaviárem a tresčími játry, dózy na rýži, mouku a špagety a několik s obsahem neznámým, kečup, hořčice francouzská, kremžská, dijonská i plnotučná, marmeláda z kličky, džemy, krabice s cukrem a čajem, pytlík soli, bedýnka s jablky a koš se zeleninou, naložené hříbky, sklenice oliv, pár lahví rýňáčku, bedýnka frankovky a ovšem balík minerálek, nějaké to pivíčko a trocha krabic s trvanlivým mlékem, balíčky knäckebrötu a pytel kornflacků, chcete-li, všechno pěkně při legendární teplotě sedmého schodu, nu, není to nádhera ? Vele důležitá místnost, kterou nejde jen tak vynechat a nahradit spížní skříní, kdepak. (Jen si sem raději nedávejte tajné spisy do piksly od makarónů jako plukovník Hampl z generálního štábu z půvabné Povídky z jedné kapsy Karla Čapka nebo miliony do krabice od bot jako pan generální sekretář Srba, i když ten je měl, teď si vzpomínám, pod postelí...). Taková spíž musí být ovšem orientována do severní zastíněné fasády, řádně izolována, opatřena okénkem a alespoň dvěma dalšími větracími otvory, nad podlahou a u stropu, aby tu vzduch mohl jaksepatří cirkulovat. Také by měla mít dveře někam do chodby, ne přímo do kuchyně, kde bývá dosti teplo. Všechna jiná umístění v domě bez suterénu jsou vadná a skladované potraviny v nich nemají co potřebují, tzn. především dostatečné chladno. Nejde-li spíž v dispozici domu takto umístit, udělejme si raději *zemní sklípek* zvaný krásně česky *loch* někde v koutě zahrady s dveřmi k severu. Přístup se nám prodlouží, ale naše zásoby to ocení, jen asi budeme muset proti spíži trochu redukovat jejich sortiment.

Provozní a skladovací prostory bývají opomíjenou popelkou v úvahách o bydlení v rodinném domku. Jsou ale pro bezkolizní chod každé domácnosti stejně důležité jako pohádková Popelka pro macešinu koncepci rodinného provozu. Nezapomínejme proto na ně.

Ing. arch. Jan Rampich